

REZUMAT

Salinele de odinioară de pe marginea orientală a Imperiului Habsburgic, ulterior a Monarhiei Austro-Ungare, se află pe teritoriul a două regiuni istorice. Siturile salinelor din Transilvania, aflate în prezent pe teritoriul României, sunt: Ocna Dejului, Sic, Cojocna, Turda, Ocna Mureș, Ocna Sibiului și Praid. Localitățile exploatărilor de sare din Maramureș sunt: Coștiui, Ocna Șugatag (ambele aflându-se în România) și Slatina / Solotvyno (făcând parte din Ucraina). Cuprinzând perioada de la jumătatea anilor 1700 până în anii 1890, în acest volum se reconstituie momentele în care călători străini – adică originari din teritorii mai îndepărtate, nu transilvăneni sau maramureșeni – au coborât în adâncurile salinelor. Perioada cercetată începe la sfârșitul anilor 1760 odată cu primele călătorii științifice din epoca iluminismului către Transilvania și Maramureș, și se încheie cu începutul anilor 1890 cu excursiile și vizitele miniere sporite, cu un număr crescând de participanți, al turismului organizat din regiunea studiată. Volumul de față prezintă vizite la salinele din Coștiui, Ocna Șugatag și Ocna Slatina, precum și Ocna Dejului, Turda, Ocna Mureș, Ocna Sibiului și Praid – în textele care stau la baza acestei sinteze nu apar date referitoare la vizite în Cojocna, respectiv Sic.

Mulțumirile și introducerea (capitolul I) sunt urmate de prima parte majoră (capitolul II) care reprezintă o culegere de texte (în limba maghiară, respectiv traduse în limba maghiară) cu istorisirile vizităților salinelor din Transilvania și Maramureș. În culegerea de texte de față relațiile despre vizitarea minelor sunt înșirate urmând cronologia călătoriilor. Următoarea parte (capitolul III) conține în ordine cronologică reconstituirea scrisă a traseelor călătoriilor studiate și hărțile create pe baza acestora. Acest capitol poate fi răsfuit ca un atlas de istorie a călătoriilor. Hărțile și traseele reconstituite în formă scrisă (care conțin și referințe către numerele paginilor corespunzătoare din sursele jurnalelor de călătorie) pot veni în ajutorul cercetătorilor istoriei locale a diferitelor teritorii din Transilvania și Maramureș – indiferent de perspectiva din care se desfășoară studiul regiunii respective (însemnările de drum sunt un tezaur de informații diverse; în aceste texte se pot găsi conținuturi relevante atât pentru cercetătorii din domeniul istoriei arhitecturii, politicii, literaturii, teatrului, industriei, transportului etc., cât și pentru cei care sunt interesați de porturile populare sau de muzica populară). Următoarea parte majoră (capitolul IV) prezintă conșpectul enumerativ al călătoriilor, al călătoriilor acestora și al însemnărilor de drum: cititorul primește câte un sumar despre călători și voiajele parcurse de aceștia. Prin lectura acestui capitol se creionează schimbarea în timp a profilurilor de călător. Expunerea detaliată (enumerând consecutiv câte un călător, respectiv o călătorie) a acestor trei capitole în cuprinsul volumului permite o modalitate de lectură în care cititorul nu urmărește, de fapt, istoria vizităților salinelor, ci adună informații despre un anumit călător sau o anumită călătorie importantă din punctul său de vedere. În următoarea parte a cărții (capitolul V) apar mai întâi indicatori referitori la dezvoltarea în timp a numărului vizităților salinelor cercetate; apoi se prezintă categorisirea călătoriilor și a călătoriilor. Secțiunea următoare (capitolul VI) expune contexte: subcapitolele succesive tratează (în dimensiuni restrânse) subiecte care sunt considerate importante în privința vizităților salinelor. De exemplu se discută despre accesibilitatea salinelor transilvănene și maramureșene în anumite perioade; despre rolul metodologiilor de călătorie (*ars apodemica*) în privința specificului informațiilor colectate de către călători pe parcursul voiajelor făcute în diferite regiuni; despre rolul cercetărilor de mineralogie

și geologie din zona Transilvaniei și Maramureșului în dezvoltarea istoriei vizitărilor salinelor observate; despre posibilitățile colectării mineralelor și rocilor pe teritoriul Ungariei și Transilvaniei de odinioară; despre formarea culturii băilor pe perioada investigată, respectiv despre rolul acesteia în dezvoltarea frecventării salinelor; sau despre apariția salinelor din aceste regiuni în colecțiile de curiozități și în ghiduri turistice. Aceste capitole abordează tematica vizitării salinelor transilvănene și maramureșene, în același timp însă, creionează și o istorie generală a călătoriilor și a turismului din Transilvania și Maramureș. Ultima parte amplă (capitolul VII) conține analiza relațiilor incluse în culegerea de texte din perspectiva istoriei călătoriilor și a turismului (aceste scrieri oferă în același timp și posibilitatea de a cerceta, de exemplu, în domeniul istoriei tehnicii sau a științei etc.). Acest capitol expune mai întâi scenariile vizitării salinelor (reconstituite pe baza însemnărilor de drum) iar apoi, particularitățile reprezentării acestora. După epilog (capitolul VIII) și bibliografie, volumul se întregeste cu un apendice, care (împună cu bibliografia) prezintă un spectru larg al descrierilor de călătorii legate de regiunea Transilvaniei și a Maramureșului. Istoria vizitărilor salinelor consemnată în această carte este completată de o selecție captivantă de imagini anexate – reprezentând parte integrantă a conținutului scris.